

VU Centrinės akademinės etikos komisijos veiklos ataskaita už 2018 m.

VU Centrinė akademinės etikos komisija yra nepriklausoma Universiteto akademinės savivaldos institucija, sudaryta remiantis VU Statutu ir savo veikloje besivadovaujanti Akademinės etikos kodeksu ir savo nuostatais. Komisija pagal kompetenciją nagrinėja skundus ir kreipimusis dėl akademinės etikos pažeidimų ir aiškina savo nuostatus bei Akademinės etikos kodeksą. Komisiją sudaro 8 įvairių akademinėjų padalinių nariai, iš kurių trys – VU Studentų Atstovybės deleguoti studentai. 2018 metais įsigaliojo nauja VU Centrinės (bei padalinių) akademinės etikos komisijos nuostatų redakcija, o 2018 m. rugsėjo 25 d. VU Senatas patvirtino naujos sudėties Komisiją su pirmininke prof. Rita Šerpytyte.

2018 metais VU Centrinė akademinės etikos komisija gavo 12 skundų ar kitų kreipimųsi: trys skundai (kreipimaisi) buvo gauti iš studentų, o vienas kreipimasis – iš VU rektoriaus, kurį rektorius atsiėmė, sudarius taikos sutartį su studentu. Be to, Komisija gavo keletą prašymų ir iš LR Akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos, su kuria gan intensyviai susirašinėjo dėl tarpusavio kompetencijos.

Vertinant per 2018 metus gautus skundus ir kreipimusis, galima padaryti šiuos apibendrinimus:

1. Visų pirma, paminėtina, jog Komisija pirmąkart susidūrė su užsienio universiteto prašymu išnagrinėti neseniai Vilniaus Universitete apgintos (fizinių mokslų srities geologijos mokslų krypties) disertacijos plagiato atvejį, kuris pasitvirtino ir dėl kurio VU Senatas 2018 m. rugsėjo 25 d. priėmė atitinkamą sprendimą.
2. Komisija pernai taip pat nagrinėjo atvejį dėl vieno mūsų akademinės bendruomenės nario vadinamojo „saviplagijato“. Komisija šiuo klausimu laikėsi nuomonės, jog savo tų pačių tyrimų pakartotinas publikavimas („tiražavimas“) skirtinguose mokslo žurnaluose pats savaime nėra akademinės etikos pažeidimas, tačiau toks pažeidimas gali būti konstatuojamas tuomet, jei tokios publikacijos (kaip skirtingos) pateikiamos akademinėse ataskaitose arba siekiant užimti tam tikras pareigas (docento, profesoriaus ir pan.). Visgi, Komisija nori atkreipti VU akademinės bendruomenės dėmesį, kad toks publikacijų „tiražavimas“ yra vengtinai reiškinys ir skatina Universiteto akademinėjų padalinių administraciją apie tai informuoti savo akademinės bendruomenės narius.
3. Komisija praėjusiais metais gavo keletą skundų dėl įvairių VU akademinės bendruomenės narių veiksmų, atliktų beveik prieš dešimtmetį, todėl Komisija turėjo spręsti skundų nagrinėjimo senaties terminų klausimą. Nors VU Akademinės etikos kodeksas ir CAEK nuostatai nenumato akademinės etikos pažeidimų senaties terminų, tačiau Komisija atsisakė nagrinėti minėtus skundus, remiantis tuo, jog už baudžiamąjį nusižengimą negali būti priimtas apkaltinamasis nuosprendis, jeigu praėjo treji metai nuo jo padarymo. Todėl Komisija atkreipia Senato dėmesį dėl būtinybės Komisijos nuostatuose numatyti akademinės etikos pažeidimo senaties terminą.
4. Tam tikrą dalį skundų Komisijai adresavo studentai dėl baigiamųjų rašto darbų gynimo procedūrų bei dėstytojai dėl jų darbo krūvio sudarymo ar studijų komiteto sprendimų, kuriuos neturėdamos tam kompetencijos nagrinėjo padalinių akademinės etikos komisijos. Todėl Komisijai reikėjo taisyti šias padalinių komisijų klaidas ir atsakyti studentams bei dėstytojams, kad tai nėra akademinės etikos komisijų kompetencijos sritis. Analogiškus studentų skundus turėtų nagrinėti atitinkamos ginčių nagrinėjimo komisijos, tuo tarpu specialios dėstytojų skundų nagrinėjimo komisijos Universitete nėra. Todėl padalinių komisijos kiekvienu atveju turėtų atidžiai išnagrinėti skundus ir nustatyti, ar konkretus skundas patenka į jų nagrinėjimo kompetenciją, numatytą padalinių akademinės etikos nuostatuose, o esant abejonoms – kreiptis konsultacijos į Centrinę akademinės etikos komisiją. Apie šią susidariusią situaciją, remiantis savo nuostatais, 2018 metais Komisija kreipėsi į Rektorių su prašymu apsvarstyti galimybę sudaryti specialų organą, kuris galėtų svarstyti dėstytojų skundus dėl Studijų programos komiteto ir padalinių administracijos

sprendimų dėl darbo krūvių klausimus. Beje, galbūt dalį su tuo susijusių klausimų galėtų spręsti ir 2018 metais išrinkta VU Darbo taryba.

5. Komisija šiais metais gavo skundą dėl to, jog pagal VU Statutą, padalinių ir centrinė studentų atstovybės, deleguodamos savo atstovus į įvairias Universiteto komisijas bei kitas struktūras nesilaiko viešųjų ir privačių interesų derinimo principo, be to, pastebėjo, jog skirtingose Universiteto struktūrose dalyvauja tie patys studentai, kas būtų neleistina kitiems Universiteto akademinės bendruomenės nariams. Todėl Komisija, suprasdama galimą aktyvių studentų trūkumą, visgi, nori atkreipti Senato dėmesį į tai, kad studentų atstovybėms turėtų būti taikomi visi VU Statute numatyti Universiteto atvirumo ir atskaitomybės visuomenei principai ir vertybės. Tam garantuoti, nekeičiant VU Statuto, Senatas galėtų priimti atitinkamas rekomendacijas Studentų atstovybėms.

6. Komisija nori atkreipti Senato dėmesį į tai, jog nagrinėjant kai kuriuos skundus, buvo jaučiamas noras akademinės etikos sampratą interpretuoti labai plačiai ir akademinę etiką (bei akademinės etikos komisijas) panaudoti kai kurių akademinės bendruomenės narių grupiniams tikslams pasiekti, t.y. susidoroti ar bent pakenkti savo tikriems ar menamiems (politiniams) oponentams. Komisija atkreipia dėmesį, jog toks Universiteto kai kurių bendruomenės narių elgesys diskredituoja ne tik akademinę etiką, bet ir patį Vilniaus Universitetą Lietuvos visuomenės akyse ir kenkia jo nacionaliniam ir tarptautiniam prestižui. Todėl Komisija dar kartą atkreipia dėmesį į būtinybę visiems Universiteto bendruomenės nariams tarpusavyje bendrauti taip, kad nekiltų abejonių dėl kolegialumo, tarpusavio pagarbos, pasitikėjimo ir akademinės etikos vertybių puoselėjimo tiek žodžiu, tiek raštu, neišskiriant ir socialinių tinklų. Tuo pačiu Komisija, siekdama didesnio viešumo, prašo Senato užtikrinti galimybę viešinti Universiteto tinklalapyje Komisijos sudėtį bei jos priimtus sprendimus.

7. Pagaliau, Komisija nori atkreipti dėmesį, jog Komisijos darbo metu išaiškėjo kai kurie Švietimo įstatymo ir LR Akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos nuostatų neatitikimas aukštųjų mokyklų konstituciniam autonomijos principui bei jį įgyvendinančiam VU Statutui. Kontrolieriaus tarnyba tam tikrais atvejais laikėsi nuomonės, jog jai, kaip aukštesnei instancijai, galima skųsti kai kurias VU Centrinės akademinės etikos komisijos skundų nagrinėjimo procedūras, numatytas Komisijos nuostatuose. Komisija su tokia Kontrolieriaus tarnybos pozicija nesutiko ir pasiūlė Seime suorganizuoti apskrito stalo diskusiją šiuo klausimu, į kurią pakviesti Seimo narius, aukštųjų mokyklų bei Kontrolieriaus tarnybos atstovus.